

Η απολογητική της Εκκλησίας σήμερα - Μία ομιλή πάντα επίκαιρη (β' μέρος)

Εκθεση προσωπικής πείρας

σε θέματα αιρέσεων και παραθρησκείας

του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου (†)

(β' μέρος)

γ) Η διάβρωση

Στην εποχή μας επιχειρείται διάβρωση των πολιτειακών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών ή ακόμη και εκκλησιαστικών φορέων. Εάν επικρατήσει η παραπάνω άποψη για την απολογητική της Εκκλησίας, το διαβρωτικό αυτό έργο θα συνεχιστεί και θα συστηματοποιηθεί χωρίς την παραμικρή αντίσταση από μέρους μας.

Για να γίνει αντιληπτό ότι απειλείται με διάβρωση ακόμη και ο θεολογικός χώρος και το μάθημα των θρησκευτικών στα ορθόδοξα σχολεία, αναφέρουμε τα ακόλουθα χαρακτηριστικά παραδείγματα:

1) Ως «εξεταστέα ύλη» στο Ε' εξάμηνο του Ποιμαντικού (χειμερινό 1989) της Θεολογικής Σχολής Αθηνών, στο μάθημα της Ιστορίας Θρησκευμάτων, δόθηκε κείμενο συνεντεύξεως του Μ. Eliade στο περιοδικό «Σικάγο», στην οποία ο Eliade, μεταξύ άλλων αναφέρει ότι μόνο με τις εμπειρίες του στην Ινδία κατανόησε την

αξία των εικόνων στην ορθόδοξη Εκκλησία. Στο ίδιο κείμενο, το οποίο ο Ιστορικός Τομέας της «Θεολογικής Σχολής» εξέδωσε ως «προσφορά τιμής και σεβασμού» στη μνήμη του Eliade ως «Ύπατον των Θρησκευολόγων», οι ορθόδοξοι φοιτητές της θεολογίας διδάσκονται: «Δεν πηγαίνω στην Εκκλησία, αλλά σε κάθε μορφή θρησκευτικής εκδηλώσεως αισθάνομαι σαν στο σπίτι μου». Ακόμη: Το νόημα της ζωής μπορεί κανείς να το ανακαλύψει «στο Ζεν ή στη Γιόγκα»· όλες οι λεωφόροι είναι ανοικτές και τίποτε δεν είναι κλειστό.

Οι αντιλήψεις αυτές διδάσκονται σήμερα ευρύτατα και στη χώρα μας από τους κύκλους της Θεοσοφίας, του γκουρουισμού, ιδιαίτερα της «Αποστολής Ραμακρίσνα» και όλων των ομάδων της «Νέας Εποχής». Η «Αποστολή Ραμακρίσνα», βασικός κλάδος του «Τάγματος Ραμακρίσνα», έχει ήδη ιδρύσει στη Δύση ναούς, μοναστήρια και πλήθος Κέντρων. Προβάλλεται συνήθως ως φιλοσοφία, με δραστηριότητες που δήθεν δεν αποβλέπουν στον προσηλυτισμό. Όμως μοναχοί του τάγματος (σουαμί), με βιβλία που μεταφράζονται σε όλες τις Δυτικές γλώσσες, ακόμη και με γκουρουιστικά υπομνήματα στην αγία Γραφή, με διαλέξεις σε επίσημες αίθουσες, με διαθρησκευτικά συνέδρια, στα οποία συμμετέχουν και χριστιανοί θεολόγοι, διαδίδουν το βασικό δόγμα του απόλυτου μονισμού ως κοινό δόγμα όλων των θρησκειών, υποστηρίζουν ότι και ο Ιησούς Χριστός ήταν ένας από τους Αβατάρ, δίπλα στον Κρίσνα, τον Βούδα, τον Ραμακρίσνα κ.ά., ότι σ' αυτή τη βάση όλες οι θρησκείες είναι ενωμένες και αποτελούν απλώς διαφορετικούς δρόμους, απειλώντας έτσι το χριστιανικό φρόνημα με διάβρωση.

Τις ίδιες ιδέες συμερίζονται και θεολόγοι καθηγητές Πανεπιστημίων, που μετέχουν σε διαθρησκευτικά συνέδρια των παραθρησκευτικών οργανώσεων, ιδιαιτέρως του Σαν Μιούνκ Μουν.

Το ότι ο κίνδυνος υφίσταται στην πράξη αποδεικνύεται και από τη δήλωση της φρικτής οργανώσεως του Κορεάτη ψευδομεσία Σαν Μιούνκ Μουν, σύμφωνα με την οποία οι Έλληνες θεολόγοι που συνεργάζονται μ' αυτή την οργάνωση και συμερίζονται τις παραπάνω θέσεις για την απολογητική της Εκκλησίας, πρέπει να ενισχυθούν, «γιατί επηρεάζουν την ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος».

2) Συγγραφέας βιβλίου θρησκευτικών μιας τάξεως του ελληνικού Λυκείου, διακηρύσσει δημόσια την άποψη ότι δεν πρέπει να γίνεται αντιπαράθεση με τις παραθρησκευτικές και αιρετικές ομάδες, ότι αυτές αποτελούν απλά θρησκευτικά ή κοινωνικά φαινόμενα, ότι οι γκουρού είναι κάτι ανάλογο με τους δικούς μας γέροντες και ότι υπάρχουν και γνήσιοι γκουρού, τους οποίους μπορεί κανείς να γνωρίσει πηγαίνοντας στην Ινδία. Πρόκειται ακριβώς για την ίδια θέση του θρησκευολόγου Eliade και των ομάδων της «Νέας Εποχής», η οποία δημιουργεί

σύγχυση στους νέους μας, όχι μόνο στους μαθητές του Λυκείου, αλλά και στους φοιτητές της θεολογίας και στους διδασκάλους του μαθήματος των θρησκευτικών στα Ορθόδοξα σχολεία.

Αυτές ακριβώς τις αντιλήψεις προπαγανδίζουν οι ποικίλες γκουρουιστικές ομάδες στη Δύση. Υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει να γίνεται αντιπαράθεση ιδεών· το περιεχόμενο της πίστεως του καθενός είναι ακριβώς αυτό που ο καθένας χρειάζεται, όπως και οι θρησκείες είναι ακριβώς εκείνες που χρειάζονται οι οπαδοί τους, ανάλογα με το εξελικτικό επίπεδο του καθενός ανθρώπου ξεχωριστά και του καθενός λαού σε μια συγκεκριμένη εποχή. Καμιά θρησκεία δεν έχει ολόκληρη την αλήθεια, αλλά και καμιά θρησκεία δεν είναι λανθασμένη· όλες αποτελούν θρησκευτικά φαινόμενα, που υπηρετούν την εξέλιξη του ανθρώπου.

Ο καθένας, ανάλογα με τα «καρμικά δεδομένα» της προηγούμενης ζωής του «εκλέγει» τους γονείς που θα τον γεννήσουν, τη γεωγραφική περιοχή, το έθνος, το λαό, τη θρησκεία ή τον «Γέροντα», τον «Δάσκαλο» ή τον «γκουρού», όλες δηλαδή τις συνθήκες ζωής, τις απαραίτητες για την περαιτέρω εξέλιξή του!

Ο υπεύθυνος της κινήσεως Ραμακρίσνα στην Ελλάδα, σε τηλεφωνική επικοινωνία μου υπογράμμισε ότι αυτοί οι σουάμι είναι κάτι ανάλογο με τους δικούς μας γέροντες στο άγιον Όρος. Πρόκειται, είπε, για γνήσιους σουάμι, που αποστέλλονται από το κέντρο του Τάγματος και δεν είναι σαν εκείνους που δημιουργούν προβλήματα στη Δύση! Είναι ακριβώς η αντίληψη που «πέρασε» ήδη και σε συγγραφείς διδακτικών βιβλίων του μαθήματος των θρησκευτικών σε ορθόδοξα σχολεία.

3) Ο κίνδυνος διαβρώσεως του φρονήματος ακόμη και ανθρώπων που ανέλαβαν την εκπαίδευση των διδασκάλων του θρησκευτικού μαθήματος στα σχολεία μας, αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι υπάρχουν περιπτώσεις θεολόγων Καθηγητών του Πανεπιστημίου, οι οποίοι συνεργάζονται με τη φρικτή οργάνωση του Κορεάτη ψευδομεσσία Σαν Μιούνκ Μουν2.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με το εσωτερικό Δελτίο της οργανώσεως του Μουν, τέσσερις Έλληνες ορθόδοξοι καθηγητές έλαβαν μέρος σε πρόσφατο συνέδριο μιας από τις οργανώσεις της «Ενωτικής Εκκλησίας» του Μουν, που αποσκοπεί στη διάβρωση των χριστιανικών Εκκλησιών και στην «ένωσή» τους κάτω από την ιδεολογία και την ηγεσία του Κορεάτη ψευδομεσσία. Μεταξύ αυτών και ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος, όπως αναφέρεται στο ίδιο Δελτίο, εδήλωσε ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία πρέπει να αναθεωρήσει την εσχατολογία της, και, προφανώς, να την προσαρμόσει στην ιδεολογία της Ενωτικής Εκκλησίας, σύμφωνα με την οποία ο Σαν Μιούνκ

Μουν είναι ο Κύριος της Δευτέρας Παρουσίας και έχει ως αποστολή να ενώσει όλες τις θρησκείες και όλα τα έθνη κάτω από την ηγεσία του.

4) Στα βιβλία του Νόρμαν Βίνσεντ Πηλ, χρησιμοποιούνται χριστιανικοί όροι (πίστη, προσευχή, Χριστός) με αποκρυφιστική έννοια και κηρύττεται η λύση όλων των προβλημάτων με την αλλαγή των νοητικών καταστάσεων στο υποσυνείδητο του ανθρώπου ("θετική σκέψη"), δηλαδή το «ευαγγέλιο του όφους», η αυτοσωτηρία, που ακυρώνει το μήνυμα της εν Χριστώ ελπίδας. Αυτά τα βιβλία μεταφράζονται από ορθόδοξους θεολόγους, εκδίδονται από ορθόδοξο εκδοτικό οίκο, κυκλοφορούν σε ορθόδοξα βιβλιοπωλεία μεταξύ ορθόδοξων χριστιανών.

5) Η Ελλάδα όπως και άλλες ορθόδοξες χώρες μεταβάλλονται βαθμιαία, αλλά συστηματικά, σε μεγάλες αποκρυφιστικές αγορές. Αυτό αποδεικνύεται και από τη «ζήτηση» των προϊόντων του αποκρυφιστικού χώρου. Υπάρχουν ήδη ειδικά καταστήματα στην Αθήνα, μερικά αποκρυφιστικά προϊόντα διατίθενται στα σούπερ-μάρκετ και το σύστημα αποστολής τους έχει βιομηχανοποιηθεί. Στην Ελλάδα εκδίδονται 26 αποκρυφιστικά περιοδικά. Μερικά από αυτά έχουν μεγάλη κυκλοφορία, ιδίως μεταξύ των νέων. Στο Φεστιβάλ βιβλίου της Αθήνας (1991), από τα 300 περίπου περίπτερα, 28 ήταν αποκρυφιστικά. Περισσότερα από τα μισά εξέθεταν μεγάλη σειρά αποκρυφιστικών βιβλίων.

6) Το πόσο έχει προχωρήσει η διάβρωση του φρονήματος των Ορθόδοξων Ελλήνων αποδεικνύει το γεγονός ότι μεγάλο μέρος του ελληνικού κοινού, ιδιαίτερα νέοι, που αντιμετωπίζουν υπαρξιακά προβλήματα, καταφεύγουν στις «λύσεις» του αποκρυφισμού και της παραθρησκείας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το θέμα της μετενσαρκώσεως. Με την μετενσάρκωση υπόσχονται ποικίλες ομάδες να λύσουν το πρόβλημα της υπάρξεως του ανθρώπου, το πρόβλημα του κακού στον κόσμο κ.ο.κ.

Στην Ελλάδα κυκλοφορούν τουλάχιστον 5 διαφορετικά βιβλία, που αναφέρονται αποκλειστικά στις δοξασίες του κάρμα και της μετενσαρκώσεως. Υπολογίζεται πως το 35% των Ευρωπαίων, πιστεύουν ήδη στη διδασκαλία αυτή που ακυρώνει όχι μόνο ολόκληρο τον ευρωπαϊκό πολιτισμό (αφού θεμελιώνεται σε διαφορετική αντίληψη περί ανθρώπου), αλλά και το όλο μήνυμα της Εκκλησίας, που ταυτίζεται με το κήρυγμα της αναστάσεως.

Αυτά είναι μερικά ενδεικτικά «σημεία» του καιρού μας, που αποδεικνύουν ότι η διάβρωση του δικού μας χώρου έχει προχωρήσει ανησυχητικά.

Η απολογητική λοιπόν της Εκκλησίας μας αποκτά σήμερα προτεραιότητα για ολόκληρη την Ορθοδοξία· ιδιαίτερα στις χώρες εκείνες, οι οποίες απηλλάγησαν

από τα ολοκληρωτικά καθεστώτα. Οι ποικίλες αιρέσεις και παραθρησκευτικές ομάδες συναγωνίζονται η μία την άλλη, ποια θα αναπληρώσει το ιδεολογικό κενό που δημιουργήθηκε.

Οι ποιμένες της Εκκλησίας και ο λαός σ' αυτές τις χώρες δεν έχουν την κατάλληλη ενημέρωση, την απαραίτητη προετοιμασία και την στοιχειώδη υποδομή για την αντιμετώπιση της νέας καταστάσεως και ο κίνδυνος της διαβρώσεως είναι υπαρκτός.

δ) Τι πρέπει να γίνει

Η άποψη πως το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι η οργάνωση της ενοριακής ζωής είναι επικίνδυνη. Ακόμη και αν οργανώσουμε όπως πρέπει την ενοριακή μας ζωή, εάν δεν ενισχύσουμε την απολογητική της Εκκλησίας και μείνουμε παθητικοί θεατές μπροστά στη συνεχιζόμενη διάβρωση όλων των φορέων και κέντρων επηρεασμού του κοινού και ιδιαίτερα της νέας γενιάς, δεν θα επιτύχουμε απολύτως τίποτε.

Ο χώρος της μουσικής, της τέχνης, του κινηματογράφου, των μέσων μαζικής ενημερώσεως, οι μορφωτικοί και πολιτιστικοί φορείς, ο χώρος της εκπαίδευσης, ακόμη και της θρησκευτικής, τα πολιτικά κόμματα και η τοπική αυτοδιοίκηση έχουν σε ανησυχητικό βαθμό διαβρωθεί. Ο αποκρυφισμός σε όλες του τις μορφές, προσδιορίζει το φρόνημα των φορέων αυτών σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι το περιεχόμενο της ορθόδοξου πίστεως.

Εάν δεν κάνουμε κάτι γενναίο, ακόμη κι αν οργανώσουμε την ενοριακή μας ζωή, δεν θα μπορέσουμε να προστατεύσουμε ούτε εκείνους που θα κρατήσουμε μέσα στην Εκκλησία, γιατί το φρόνημά τους θα υποστεί διάβρωση. Θα εγκολπωθούν ιδέες και θα τρέφονται με πνευματική τροφή ξένη προς την ορθόδοξη πίστη και θα θεωρούν τις εξωχριστιανικές δοξασίες ορθόδοξες! Αυτό γίνεται ήδη σε πολλές περιπτώσεις. Το πρόβλημα θα οξυνθεί με την συντονισμένη προπαγάνδα της λεγομένης «Νέας Εποχής», που τείνει να κυριαρχήσει σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Στη δεκαετία του 1990 διαμορφώνεται ήδη ένας νέος πολιτισμός. Βασικό γνώρισμά του είναι η σύγχυση ανάμεσα στη θρησκεία και στην πολιτική, η θρησκευιοποίηση της πολιτικής και η πολιτικοποίηση της θρησκείας. Ο πολιτισμός που διαμορφώνεται ακυρώνει το χριστιανικό ήθος και ολόκληρο το δυτικό πολιτισμό.

Μπροστά σ' αυτή τη νέα πραγματικότητα η συμβολή της Ορθοδοξίας στην αναζήτηση των πνευματικών θεμελίων για την οικοδομή του ονομαζομένου «κοινού ευρωπαϊκού σπιτιού» έχει μέγιστη σημασία.

Πιο συγκεκριμένα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η ουσιαστική αντιμετώπιση των ποικίλων προβλημάτων, που σχετίζονται με τις αιρέσεις και γενικότερα με την εξωχριστιανική και εξευρωπαϊκή απειλή, προϋποθέτει σε βάθος γνώση του αντικειμένου, την αντικειμενική ενημέρωση. Εάν δεν γνωρίσουμε την πρόκληση, δεν είναι δυνατόν να δώσουμε τις ορθόδοξες λύσεις, να οριοθετήσουμε την πίστη μας και να προσφέρουμε το απαραίτητο σταθερό σημείο αναφοράς και το «μέτρο κρίσεως κάθε τι νέου που φθάνει σε μας.

Η σύγχρονη και συστηματική απολογητική της Εκκλησίας, πρέπει να έχει ως σκοπό την πρόληψη της πλάνης, καθώς και την επιστροφή των πεπλανημένων. Πρέπει αν συνδυάζει την οριοθέτηση της Ορθοδόξου πίστεως, που προϋποθέτει την καλή γνώση της ποικίλης προκλήσεως (αιρετικής, αποκρυφιστικής, γκουρουιστικής, νεογνωστικής κ.ά.) και της Ορθοδόξου Πατερικής θεολογίας. Πρέπει, σύμφωνα και με όσα ήδη εκθέσαμε, να είναι σε θέση να αποκαλύπτει πίσω από τα πολυάριθμα προσώπια το αληθινό πρόσωπο της κάθε ομάδας, να προσδιορίζει τους αληθινούς σκοπούς της, τις διασυνδέσεις της, τη στρατηγική της και τις επιπτώσεις που έχει η τυχόν εξάπλωση των δοξασιών της για την εν Χριστώ ελπίδα, για την κοινωνική, πολιτιστική, πολιτική μας ζωή, ακόμη και για τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η απολογητική εργασία μας πρέπει να αποβλέπει στην ποιμαντική κάλυψη του μεγάλου κενού: να αποκαλύπτει το αληθινό πρόσωπο της κάθε ομάδας, πίσω από τυχόν προσώπια (φιλοσοφικά, ψυχολογικά, παιδαγωγικά, μορφωτικά, καλλιτεχνικά, πολιτικά, οικολογικά, υγιεινιστικά, αθλητικά κ.ο.κ.), τις διεθνείς διασυνδέσεις της, τη μέθοδο προσηλυτισμού, τις αρνητικές επιπτώσεις στην προσωπικότητα των θυμάτων. Να καθιστά, τέλος φανερό, γιατί η ιδιότητα του μέλους των ομάδων αυτών είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του ορθοδόξου χριστιανού.

Για να κινηθεί η απολογητική της Εκκλησίας μας σ' αυτά τα πλαίσια απαιτείται ειδική εκπαίδευση και συνεχής ενημέρωση. Όμως, δυστυχώς, σε πανορθόδοξο κλίμακα, δεν υπάρχει ειδικός φορέας (εκκλησιαστικό ίδρυμα, ερευνητικό κέντρο, Θεολογική Σχολή) που να ασχολείται με εκπαιδευτικά προγράμματα σ' αυτό τον τομέα.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον επί μία δεκαπενταετία, με την ευλογία της

Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, προσπαθήσαμε να λειτουργήσουμε μερικά βασικά εκπαιδευτικά προγράμματα, στηριζόμενοι στην ελεύθερη και εθελοντική συνεργασία. Πολύτιμοι συνεργάτες των προγραμμάτων αυτών ήσαν διάφορες προσωπικότητες που ευαισθητοποιήθηκαν κι ενημερώθηκαν, γονείς των οποίων τα παιδιά έπεσαν θύματα των αιρέσεων και της παραθρησκείας και ιδιαιτέρως, πρώην θύματα, που βοηθήθηκαν να απαλλαγούν από αιρετικές και παραθρησκευτικές εξαρτήσεις, επανεπεντάχθηκαν στην Ορθόδοξη Εκκλησία και εκπαιδεύτηκαν γι' αυτό το έργο.

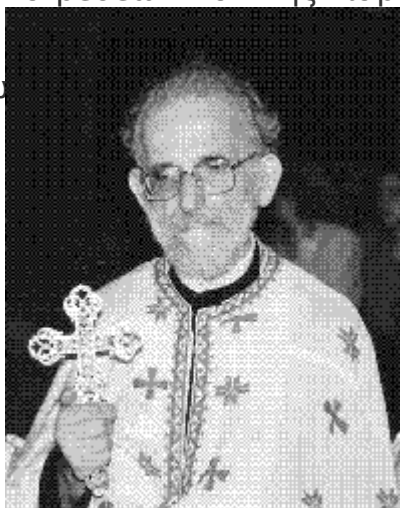
Κλείνοντας εκφράζουμε την βαθιά μας πεποίθηση ότι πρέπει να κάνουμε βασικά βήματα, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τα ποιμαντικά αυτά προβλήματα, που απειλούν το έθνος, τον πολιτισμό, αλλά κυρίως την εν Χριστώ ελπίδα μας.

Πρέπει να λεχθεί πως όσοι βοηθήσουν σ' αυτή την προσπάθεια πρέπει να γνωρίζουν τον «χώρο»· δεν φθάνει να είναι θεολόγοι ή και καθηγητές στο πανεπιστήμιο. Αν κανείς δεν έχει στη θεολογική του εργασία ποιμαντικό προσανατολισμό και εάν δεν γνωρίζει και τον χώρο των αιρέσεων και της παραθρησκείας όπως είναι στην πραγματικότητα και όχι όπως εμφανίζεται στην ξένη βιβλιογραφία και στην ακαδημαϊκή προβληματική, δεν έχει να προσφέρει σ' αυτό το έργο κάτι το ουσιαστικό.

Αντίθετα: είναι δυνατόν να επηρεάσει την όλη προσπάθεια και να την οδηγήσει σε εντελώς λαθεμένη κατεύθυνση.

Η ορθόδοξη θεολογία μας καλείται να δεχθεί την πρόκληση των αιρέσεων και της παραθρησκείας και να δώσει τις λύσεις της. Αυτό έκαναν οι Πατέρες της Εκκλησίας και βοήθησαν στην ανάπτυξη της θεολογίας. Αυτό πρέπει να γίνει σήμερα από θεολόγους, οι οποίοι γνωρίζουν καλά αυτή την πρόκληση και την αποδέχονται ως σοβαρό ποιμαντικό πρόβλημα. Όσοι απορρίπτουν την απολογητική της Εκκλησίας επειδή νομίζουν πως έτσι θα «ιδεολογικοποιήσουν» την πίστη μας και όσοι δεν γνωρίζουν την «έξωθεν πρόκληση» δεν είναι δυνατόν να προσφέρουν βοήθεια στο δικό μας αγώνα. Η απολογητική διακονία μας δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί κατά τρόπο δραστικό και σύμφωνο με την παράδοση της Εκκλησίας, αν δεν στηρίζεται στη βαθύτερη μελέτη και ορθή κατανόηση της έξωθεν προκλήσεως. Είναι δυστύχημα το ότι δεν υπάρχει στη χώρα μας ένα Ερευνητικό Κέντρο, που να ασχολείται με αυτό το θέμα. Η στάση που παίρνουν οι υπεύθυνοι παράγοντες των ανώτερων και ανώτατων ιδρυμάτων, που ανέλαβαν την εκπαίδευση των στελεχών της Εκκλησίας μας δεν είναι, δυστυχώς, ελπιδοφόρα. Γι' αυτό και η Εκκλησία πρέπει να προχωρήσει σε γενναίες αποφάσεις και στην υλοποίησή τους με επιταχυνόμενες διαδικασίες.

Όμως είναι πολύ ελπιδοφόρο το γεγονός ότι η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, ήδη από την πρώτη της Συνεδρίαση του μηνός Σεπτεμβρίου 1991, έδωσε στην απολογητική διακονία ιδιαίτερη βαρύτητα και προτεραιότητα. Το εκπεφρασμένο ενδιαφέρον του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ για την προώθηση της ποιμαντικής αυτής διακονίας και η παρουσία στην Ιερά Σύνοδο Ιεραρχών που διακατέχονται από ιδιαίτερη ευαισθησία γι' αυτά τα θέματα, αλλά και που διαθέτουν την απαραίτητη γνώση του όλου χώρου των αιρέσεων και της παραθρησκείας, θεμελιώνουν την ελπίδα, ότι η διακονία αυτή θα συμβάλει στην προώθηση στο ποιμαντικό έργο μας, την οποία είχε κατά την προώθηση στους χρόνους των μεγάλων

Πατέρων της Εκκλησίας μας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 72 (ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013)

-
1. Εισηγήση στην Ιερά Σύνοδο, το έτος 1995.
  2. Ο συντάκτης της Εισηγήσεως αναφέρεται στη δεκαετία του 1990.

Η απολογητική της Εκκλησίας σήμερα - Μία φωνή πάντα επίκαιρη (α' μέρος)

Πηγή: impantokratoros.gr